

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (jatkossa TYP-laki) lain muutosesitys on yleisellä tasolla johdonmukainen suhteessa 1.1.2023 tapahtuvaan muutokseen, jolloin uudet hyvinvointialueet alkavat käytännössä toimia. Tekniset muutokset kunnan korvaamisesta hyvinvointialueella on perusteltu. Lakiesityksen perusteluissa todetaan myös, että tarkoitus ei ole puuttua lainsäädäntöön sisällöllisesti.

Kuntakokeilu ja sen vaikutukset alueen eri kuntien rooliin työllisyyden hoidossa on muuttanut kuitenkin asetelmaa sen mukaan, onko kunta kuntakokeilussa mukana vai ei. Tämä heijastuu myös TYP:iin.

1.1.2023 alkaen TYP:ssä palvelua antavat osapuolet ovat työ- ja elinkeinotoimisto, Kela, hyvinvointialue sekä kuntakokeilukunnat ja kuntakokeilujen ulkopuoliset kunnat. Kuntien roolin näkökulmasta lakiesitys saattaa tehdä kuntakokeilujen ulkopuolisten kuntien roolista epäselvän tai tulkinnanvaraisen. Lakiluonnoksen sisällön todetaan olevan lähinnä tekninen ja vastaa 1.1.2023 hyvinvointialueiden perustamisesta johtuviin tekstimuutoksiin. Tämän vuoksi olisi hyvä mainita myös

lakiluonnoksen ainakin tietyissä pykälissä kunta eli käytännössä olennaiset toimijat. Lakiluonnos on ilmeisesti kuitenkin väliaikainen olettaen, jos vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden toimeenpanosta siirtyy suurelta osin vuoden 2024 aikana kunnille. Tällöin myös työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun lakia päivitetään tai muutetaan uudelleen.

Uudenmaan TE-toimiston tulkinnan mukaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun lakiluonnoksella ei ole tarkoitus syrjäyttää kuntakokeilujen ulkopuolella olevin kuntien mahdollisuutta toimia edelleen TYP:ssä johtoryhmässä, TYP:n johtajana, asiakkaan työllistymissuunnitelman mukaisten palveluiden tuottajana ja TYP:n asiakastyöhön osallistuvana.

Tämän vuoksi lakiluonnoksessa olisi tärkeä todeta myös kunta, koska hyvinvointialue on erillinen organisaatio suhteessa kuntaan toisin kuin nykyisessä laissa, jossa sosiaali- ja terveystyöpalvelut sisältyvät kunnan tehtäviin. Samoin kuntakokeilukunnat ovat eri roolissa suhteessa kuntakokeilun ulkopuolisiin kuntiin.

Nykyisen lain aikana, jolloin kunta on mainittu laissa yhtenä TYP:n osapuolista, kunnan muitakin palveluita sote-puolen ohella on voinut luontevasti tarvittaessa sisällyttää asiakkaan työllistymissuunnitelmaan. Onko tämä mahdollista myös lakiluonnoksen mukaan?

3 § Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointi on työ- ja elinkeinotoimistolla, Kelalla ja hyvinvointialueella. Kartoituskokoukseen sisältyvään ohjaukseen, jonka tavoitteena on motivoida ja sitouttaa työtön hänelle tarkoituksenmukaisiin palveluihin, myös kuntien kulttuuri-, nuoriso- tai liikuntapalveluilla saatetaan hyvinkin edistää motivointi- ja sitoutumistavoitetta.

4 § Kuntien olisi perusteltua tarvittaessa myös osallistua työ- ja elinkeinotoimiston kanssa työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnitteluun. TE-palveluiden tai työkykyä edistävien sosiaali- ja terveystyöpalveluiden oheen tai rinnalle saatettaisiin tarvita myös kuntien vastuulla olevia liikunta- ym. palveluita, joiden roolia ja asemaa Kelan ja hyvinvointialueiden tarjoamien kuntoutuspalveluiden rinnalla ei voi aliarvioida, vaan asemaa tulisi vahvistaa.

Pykälän 3 momenttiin voisi todeta Kansaneläkelaitoksen tarjoamien kuntoutuspalveluiden lisäksi kunnan tarjoamat palvelut.

Lakiluonnoksen työllistymissuunnitelman tarkistusvälin muutos 6 kuukaudesta 3 kuukauteen on erittäin perusteltu ja tärkeä muutos palvelu- ja työllistymisprosessin määrätietoisuuden edistymisen arvioinnin näkökulmasta, mutta myös kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

5 § Ei erityistä lausuttavaa. Lakiluonnoksessa on todettu olennaiset tahot, joiden vastuulla on selvittää ensimmäisen momentin velvollisuudet.

6 § Ei erityistä lausuttavaa. Lakiluonnoksessa on todettu olennaiset osapuolet, jotka arvioivat, onko asiakkaalla enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta.

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

Uudenmaan TE-toimiston tulkinnan mukaan pykälässä mainittujen tahojen lisäksi kuntakokeilujen ulkopuolisten kuntien on myös mahdollista edelleen osoittaa henkilöstöään TYP:n yhteiseen toimipisteeseen.

Pykälä tulisi kirjoittaa niin, ettei sellaisen tulkinnan varaa jää, voivatko kuntakokeilun ulkopuoliset kunnat sijoittavat henkilöstöään TYP:n yhteiseen toimipisteeseen hoitamaan tarvittaessa kuntansa asiakkaiden palvelua. TYP:n riittävien resurssien varmistamiseen tarvitaan todennäköisesti myös kuntakokeilun ulkopuolisten kuntien henkilöresursseja.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

-

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

-

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

Esitysluonnoksessa on esitetty lisättäväksi lakiin kohta 87 b § Tietojen luovuttaminen hyvinvointialueelle, mutta kohdassa ei oteta kantaa tietojen luovuttamisesta hyvinvointialueelta TE-toimistoille ja toisinpäin luvussa 2 osoitettujen tehtävien hoitamiseksi, vrt. kotolain nykyinen 87 § Tiedonsaantioikeus 1 momentti:

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista

tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta. (29.11.2019/1192)

On tärkeää, että välttämättömiä ja asiakkaan palvelun kannalta olennaisia tietoja (esimerkiksi tieto edustajasta) luovutetaan myös hyvinvointialueilta TE-toimistoille ja toisin päin (huomioiden tilanteen mukaan asiakkaan suostumus, sosiaalihuoltolaki 40 §) ja että tämä kävisi kotolaista ilmi yksiselitteisesti, sillä kuten esitysluonnoksessakin mainitaan: "--on mahdollista, että henkilöllä on useampi asiakkuus, esimerkiksi työllisyyspalveluiden sekä sosiaalihuollon asiakkuus." Viranomaisten välisen yhteistyön turvaaminen TE-toimistojen ja hyvinvointialueiden kesken vuoden 2023 aikana on tärkeää, ennen kuin työllisyyspalvelut siirtyvät kuntiin 2024.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Lakiesityksessä käsitellään hyvin tarkasti myös arkaluontoisen tiedon hallintaa, mutta onko TE-toimiston tietojen saantioikeus hyvinvointialueelta varmistettu?

Kallio Tuomas
Uudenmaan TE-toimisto